

ЗАХОДИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО ХАРАКТЕРУ, ЩО ЗАСТОСОВУЮТЬСЯ ЗА НЕНАЛЕЖНЕ ВИКОНАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ОБОВ'ЯЗКІВ МЕДИЧНИМ ПРАЦІВНИКОМ

НІКІФОРОВА Тетяна Іванівна - кандидат юридичних наук, доцент,
Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова кафедра
кримінального права та процесу

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-9769-973X>

УДК 343.21:343.335

DOI 10.32782/NP. 2023.1.16

Здійснено аналіз практики застосування заходів кримінально-правового характеру за неналежне виконання професійних обов'язків медичним працівником: звільнення від кримінальної відповідальності, призначення покарання, звільнення від покарання та його відбування. На підставі аналізу судової практики та враховуючи суспільну небезпечність кримінальних правопорушень, передбачених ст. 140 КК, запропоновано підвищити ступінь їх тяжкості до тяжких злочинів. З ч. 1 ст. 140 КК виключити таке основне покарання, як виправні роботи, натомість доповнити її додатковим покаранням у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю. Строк додаткового покарання в ч.ч. 1, 2 ст. 140 КК збільшити до 10 років.

Ключові слова: неналежне виконання професійних обов'язків медичним працівником, заходи кримінально-правового характеру, санкція, покарання, звільнення від відбування покарання.

Постановка проблеми

Проблема притягнення до кримінальної відповідальності медичних працівників (і зокрема лікарів) за неналежне виконання або невиконання своїх професійних обов'язків стоїть дуже гостро вже багато років. Загальновідомим є факт, що рівень кваліфікації лікарів з кожним роком, на жаль, стає все нижчим, а рівень довіри до медичної сфери, відповідно, все вищим. Через це хворі часто займаються самолікуванням та занадто піз-

но звертаються до медичних закладів, що теж негативно впливає на кінцевий результат лікування. Тому доказування того, що негативні наслідки лікування настали саме з вини лікаря є надскладним питанням. Це зумовлює високу латентність кримінальних правопорушень проти життя і здоров'я у сфері медичної діяльності. Не є винятком й кримінальне правопорушення, передбачене ст. 140 КК. Так, згідно з даними статистики в 2020 році було зареєстровано 653 провадження, повідомлення про підозру вручено 4 особам, до суду передано 2 провадження з обвинувальним актом, засуджено – 9 осіб, у 2021 році було зареєстровано 565 проваджень, повідомлення про підозру вручено 2 особам, до суду не передано жодного провадження, засуджено у 2021 році також 9 осіб [1]. Усі вироки пов'язані із засудженням саме лікарів. Не лише доказування становить проблему у згаданій категорії справ. Застосування заходів кримінально-правового характеру до лікарів, вина яких доведена теж становить певні труднощі. І не останню роль тут відіграють санкції, передбачені за ст. 140 КК. Саме неправильне формулювання санкції часто призводить до безкарності лікарів, доказування вини яких було титаничною працею.

Аналіз дослідження проблеми

Питанням кримінальної відповідальності за ст. 140 КК в Україні було присвячено чимало наукових праць, проте застосування заходів кримінально-правового характеру

часто залишалося поза увагою науковців. Серед досліджень, у яких за мету було поставлено проаналізувати практику призначення покарання за ст. 140 КК, виявити системні проблеми, у тому числі пов'язані з недоліками законодавчої техніки, слід відзначити праці Я. Лизогуба, О. Парамонові, І. Філь, К. Новікової. Застосування заходів кримінально-правового характеру за ст. 140 КК стало предметом дослідження в дисертаційній роботі Є. Чернікова, який, зокрема, зробив конкретні пропозиції щодо посилення санкцій статті, а також дослідив практику застосування звільнення від кримінальної відповідальності та звільнення від покарання та його відбування за цією статтею. Проте у вказаному дослідженні не було порушено всіх проблемних питань практики застосування заходів кримінально-правового характеру за ст. 140 КК.

Метою статті є виявлення проблем у практиці застосування заходів кримінально-правового характеру за неналежне виконання професійних обов'язків медичним працівником, пов'язаних з недоліками законодавчої техніки в частині конструювання санкцій відповідних норм та розроблення на цій основі пропозицій щодо їх удосконалення.

Результати дослідження

Аналіз вироків, ухвал та постанов, доступних сьогодні в ЄДРСР, дозволяє зробити деякі висновки щодо заходів кримінально-правового характеру, застосованих за неналежне виконання професійних обов'язків медичними працівниками. До найчастіше застосовуваних належить звільнення від відбування покарання, і, зокрема, це звільнення від покарання у зв'язку із закінченням строків давності (ч. 5 ст. 74 КК), звільнення від відбування покарання з випробуванням (ст. 75 КК), звільнення від відбування покарання за амністією (ст. 86 КК). Також поширеним є звільнення від кримінальної відповідальності, переважно за ст. 49 КК у зв'язку із закінченням строків давності.

Таке часте застосування давності за ст. 140 КК пов'язане з тим, що кримінальні правопорушення як за ч. 1, так і за ч. 2 на-

лежать до нетяжких злочинів, строки давності притягнення за які згідно з п.п. 2, 3 ч. 1 ст. 49 КК становлять три та п'ять років відповідно. Досудове слідство та судовий розгляд за цією категорією справ затягується на роки, оскільки доказування вини лікарів вимагає проведення ряду експертиз, опитування великої кількості свідків та дослідження численних документів. Тому досить часто, особливо за ч.1 ст. 140 КК, строки давності притягнення до кримінальної відповідальності закінчуються ще на стадії досудового розслідування та відбувається звільнення від кримінальної відповідальності або вже на стадії судового розгляду, що тягне звільнення від покарання за ч. 5 ст. 74 КК. Така ситуація призводить до безкарності лікарів, навіть за доведення їхньої вини.

Необхідність посилення кримінальної відповідальності за неналежне виконання лікарями своїх обов'язків давно обговорюється в юридичній літературі [2, с. 245; 3, с. 86], адже відповідальність за ст. 140 КК пов'язана із настанням тяжких наслідків для хворого як то середньої тяжкості або тяжкі тілесні ушкодження та навіть смерть. За інші необережні кримінальні правопорушення, пов'язані з невиконанням або неналежним виконанням обов'язків або порушенням певних правил, що потягли тяжкі наслідки, санкції є значно тяжчими (ст. 236, ч.2 ст. 245, ч. 2 ст. 272, ч.ч. 2,3 ст. 276, ч. 2 ст. 286 КК тощо). Тому пропозиція підвищення ступеня суспільної небезпечності цих кримінальних правопорушень до рівня тяжких злочинів є абсолютно виправданою.

Оскільки кримінальні правопорушення, передбачені ст. 140 КК, належать до необережних нетяжких злочинів, на практиці можна зустріти випадки застосування до засуджених осіб звільнення від відбування покарання за амністією. Так, вирок Миколаївського районного суду Львівської області від 12 травня 2022 року лікаря-хірурга було засуджено за ч. 2 ст. 140 КК до трьох років позбавлення волі з позбавленням права займатися лікарською діяльністю на три роки. На підставі п. «є» ст. 1 Закону України «Про амністію в 2016 році» (на утриманні винного знаходиться батько 70 років) його було звільнено від відбування покарання

[4]. Ухвалою апеляційного суду Кіровоградської області від 3 грудня 2014 року лікаря-анестезіолога було звільнено від призначеного судом першої інстанції покарання у виді 1 року 6 місяців позбавлення волі за вчинення злочину, передбаченого ч. 1 ст. 140 КК на підставі п. «г» ст. 1 Закону України «Про амністію у 2014 році» від 08.04.2014 року із змінами від 06.05.2014 року, про що він заявив клопотання в суді апеляційної інстанції [5].

Наступним заходом кримінально-правового характеру, який застосовується до осіб, засуджених за ст. 140 КК, є звільнення від відбування покарання з випробуванням на підставі ст. 75 КК. Те, що цей вид звільнення від відбування покарання часто застосовується до лікарів, не викликає подиву, адже підставами його застосування є висновок суду про те, що виправлення засудженого можливе без застосування покарання, враховуючи тяжкість кримінального правопорушення, особу винного та інші обставини справи. Обґрунтовуючи такі свої висновки, судді зазначають, що враховують те, що кримінальне правопорушення є нетяжким злочином, відсутність обтяжуючих обставин, позитивну характеристику з місця роботи та проживання, відсутність попередніх судимостей, наявність стійких соціальних зв'язків, похилий або навпаки молодий вік, наявність на утриманні малолітніх дітей, на обліку у лікаря-психіатра та у лікаря-нарколога не перебуває, бездоганну ділову репутацію, великий стаж роботи, наявність нагород та інші позитивні характеристики особи винного, які дають підстави зробити висновок, що виправлення та перевиховання можливе без ізоляції від суспільства [4, 6, 7, 8, 9].

Аналізуючи мотивувальні частини вироків щодо призначення покарання та звільнення від відбування покарання з випробуванням потрібно відзначити суттєві розбіжності у підходах судів, коли в одних випадках мотивація є надзвичайно обґрунтованою, а в інших, навпаки, обмежується лише сухою констатацією законодавчих положень. Проте така проблема є характерною для всіх категорій справ та свідчить зазвичай про низьку кваліфікацію суддів. Інколи

доводи, які наводять судді щодо звільнення засудженого від відбування покарання з випробуванням, навпаки свідчать про необхідність реального відбування покарання. Так, призначаючи засудженій покарання за ч. 2 ст. 140 КК у виді двох років позбавлення волі із звільненням від відбування покарання на підставі ст. 75 КК, суд зазначив, що враховує тяжкість вчиненого злочину, а саме те, що він є нетяжким, обставини його вчинення, тяжкість заподіяних злочином наслідків: смерть неповнолітнього, дані про особу обвинуваченої, яка раніше не судима, є пенсіонеркою, її вік (78 років), сімейний стан одружена, відсутність обставин, які пом'якшують та обтяжують покарання, позицію потерпілих, які просять справедливого для обвинуваченої покарання, а також те, що обвинувачена у вчиненому вини не визнала, проте висловила співчуття потерпілим [4]. У вказаному вирокі тяжкість наслідків та невизнання винною своєї вини значно переважають ті незначні позитивні характеристики особи, які зазначені судом.

Сьогодні надзвичайно позитивною є практика використання у мотивації призначення покарання та звільнення від відбування покарання досудових доповідей, які складаються на замовлення судів працівниками органів пробації. Серед масиву досліджених вироків лише в одному випадку суд послався на результати досудової доповіді. Так, вирок Білопільського районного суду Сумської області від 1 жовтня 2021 року лікаря гінеколога-акушера було засуджено за ч. 2 ст. 140 КК до 1 (одного) року позбавлення волі, з позбавленням права займати посади, пов'язані із лікарською діяльністю строком на 1 (один) рік. На підставі ст. 75 КК України звільнено від відбування призначеного судом основного покарання з випробуванням, із встановленням іспитового строку на 1 (один) рік. У мотивувальній частині вироку зазначається, що «згідно з досудовою доповіддю, складеною начальником Білопільського РС філії ДУ «Центр пробації» в Сумській області Алюшиною С.І. відносно обвинуваченої встановлено, що, враховуючи особистість обвинуваченої, її спосіб життя, історію правопорушень, а також низьку ймовірність вчинення повторного

правопорушення, орган пробації вважає, що виправлення особи без позбавлення або обмеження волі на певний строк можливе та не становить високої небезпеки для суспільства». [6] Це дало підстави суду зробити висновок про можливість звільнення особи від відбування покарання з випробуванням. Крім того, використання досудової доповіді дало можливість навести велику кількість позитивних характеристик особи обвинуваченого та належним чином мотивувати вирок.

Неоднаковість судової практики в частині призначення покарання за ст. 140 КК полягає також в тому, що за подібних обставин справи та характеристики особи винного види та строки призначеного покарання сильно відрізняються. Так, вироком Рожнятівського районного суду Івано-Франківської області від 17 вересня 2021 року (Справа № 350/1980/20, Провадження № 1-кп/350/83/2021) лікаря-геніколога за ч. 2 ст. 140 КК засуджено до двох років позбавлення волі з позбавленням права займатися акушерською діяльністю на два роки. На підставі ст. 75 КК особу звільнено від відбування покарання з випробуванням. Мотивуючи призначене покарання, суд зазначив, що кримінальне правопорушення, вчинене обвинуваченою, відповідно до ст. 12 КК України відноситься до нетяжкого злочину. Обставини, які пом'якшують та обтяжують покарання обвинуваченої, відповідно до статей 66 та 67 КК України, судом не встановлені. Враховуючи встановлені обставини справи, особу винної, яка раніше не судима, є особою молодого віку, працює, позитивно характеризується по місцю проживання та праці, одружена, має на утриманні двох малолітніх дітей, одна з яких являється особою з інвалідністю, на наркологічному та психоневрологічному обліках не перебуває, враховуючи думку потерпілих, які не налягали на суворому покаранні, суд доходить висновку, що виправлення та перевиховання обвинуваченої можливе без ізоляції від суспільства, шляхом призначення їй покарання у межах санкції ч. 2 ст. 140 КК України у виді позбавлення волі із застосуванням ст. 75 КК України, звільнивши обвинувачену від відбування покарання з випробуван-

ням. Таке покарання обвинуваченій на переконання суду є співмірним протиправному діянню, необхідним і достатнім для її виправлення та попередження вчинення нових кримінальних правопорушень і не може вважатися явно несправедливим внаслідок суворості чи недостатнім для досягнення мети покарання [7]. Вироком Кіцманського районного суду Чернівецької області від 5 березня 2021 року (Справа №718/933/20, Провадження №1-кп/718/67/20) лікаря-гінеколога за ч. 2 ст.140 КК засуджено до двох років обмеження волі з позбавленням права займатися лікарською діяльністю на 1 рік 6 місяців. На підставі ст. 75 КК особу звільнено від відбування покарання з випробуванням. Мотивуючи призначене покарання, суд зазначив, що кримінальне правопорушення, передбачене ч.2 ст.140 КК України, згідно зі ст.12 КК України, відноситься до нетяжких злочинів. Обставини, які пом'якшують покарання, згідно зі ст.66 КК України, не встановлено. Обставини, що обтяжують покарання, відповідно до ст.67 КК України, не встановлено. Суд враховує також особу обвинуваченого, що він раніше не судимий, позитивно характеризується за місцем проживання та за місцем роботи, на обліку у лікаря-психіатра та у лікаря-нарколога не перебуває [8]. У першому вирокі обставини, що характеризують особу винного свідчать про можливість призначення менш суворого покарання (адже в цьому випадку воно є наближеним до максимального), натомість у другому вирокі покарання наближене до мінімального, хоча наведені обставини виглядають менш сприятливими. Слід зазначити, що злочини, за якими лікарі засуджені за подібних обставин, коли через недбале ставлення до своїх професійних обов'язків лікарями не було проведено кесарів розтин, у результаті чого сталася смерть новонародженої дитини. Як бачимо, широкі межі суддівського розсуду не сприяють дотриманню принципу єдності судової практики.

Доречно також зазначити, що у всіх проаналізованих výroках судами констатувалася відсутність як обтяжуючих, так і пом'якшуючих обставин, передбачених ст.ст. 66, 67 КК. Така ситуація пояснюється

специфікою вказаної категорії справ, статусом спеціальних суб'єктів та тим, що передбачені кримінальні правопорушення належать до необережних злочинів. Здавалося б, логічною мала б бути наявність обставини, передбаченої п. 2 ч. 1 ст. 66 КК: «добровільне відшкодування завданого збитку або усунення заподіяної шкоди». Проте у переважній більшості випадків лікарі не визнають свою вину, тобто наполягають на тому, що наслідки настали не через те, що вони не виконали або неналежним чином виконали свої професійні обов'язки або що взагалі відсутній факт такого порушення. Тому, відповідно, відсутнє й відшкодування заподіяної шкоди з їх боку.

Аналізуючи мотивацію призначення покарання, а також звільнення від відбування покарання з випробуванням, привертають увагу ті вироки, у яких суди зазначають, що враховують чинники, які характеризують особу саме як професійного, відповідального лікаря. Так, у вирокі Білопільського районного суду Сумської області від 1 жовтня 2021 року (Справа № 573/1021/19 Провадження №1-кп/573/9/21) суд зазначив, що «враховує особу обвинуваченої, яка раніше до кримінальної та адміністративної відповідальності не притягувалася, до дисциплінарної відповідальності за неналежне виконання професійних обов'язків не притягувалася,..... пенсіонерка, яка працює лікарем гінекологом поліклінічного відділення комунального некомерційного підприємства Білопільської районної ради «Білопільська центральна районна лікарня» зі стажем 40 років, має бездоганну репутацію, за місцем роботи характеризується як досвідчений, грамотний, дисциплінований працівник, має хорошу практичну і теоретичну підготовку, постійно підвищує свій професійний рівень, має вищу кваліфікаційну категорію лікаря-акушера-гінеколога, неодноразово нагороджувалась почесними грамотами управління охорони здоров'я Сумської обласної державної адміністрації, КЗ БРР «Білопільська центральна районна лікарня», користується повагою серед колективу медичних працівників та населення» [8]. У вирокі Деснянського районного суду м. Чернігова від 6 жовтня 2016 року суд зазначив, що враховує

«особу обвинуваченої, яка раніше до кримінальної та адміністративної відповідальності не притягувалася, до дисциплінарної відповідальності за неналежне виконання професійних обов'язків не притягувалася, позитивно характеризується за місцем роботи, має бездоганну ділову репутацію: протягом більше аніж тридцяти років очолювала пологове відділення Пологового будинку Чернігівської міської ради, нагороджувалася Почесною грамотою Чернігівської обласної державної адміністрації, Почесною грамотою управління охорони здоров'я Чернігівської обласної державної адміністрації та обласного комітету профспілки працівників охорони здоров'я» [9].

Враховуючи специфіку злочинів, передбачених ст. 140 КК та суб'єктів, які можуть їх вчиняти, у цій категорії справ такі характеристики особи винного, які враховуються у багатьох інших справах як то наявність роботи, постійного житла, стійкі соціальні зв'язки тощо, значення не мають, адже мова йде про лікарів (медичних або фармацевтичних працівників), які не є асоціальними особами. Тут має значення саме професійна репутація, відомості про минулі випадки неналежного виконання професійних обов'язків, наявність чи відсутність професійних нагород, стаж роботи. Адже бездоганна професійна діяльність особи свідчить про незначну соціальну небезпеку не просто особи винного, а саме лікаря, і навпаки відомості про неналежне виконання особою своїх професійних обов'язків (навіть просто свідчення інших пацієнтів) повинні обтяжувати призначене покарання як дані, що негативно характеризують особу винного.

Вироки по ст. 140 КК майже завжди переглядаються в апеляційному та касаційному порядку, зазвичай за скаргами засуджених щодо визнання їх невинуватими. У практиці апеляційних судів та ВС є ухвали та постанови, які становлять інтерес в основному в частині доказування вини або невинуватості лікарів у вчиненні відповідних злочинів. Проте скаргу до апеляційного суду Кіровоградської області на вирок Кіровоградського районного суду Кіровоградської області від 28.07.2014 року було подано не лише захисником, але й проку-

рором у зв'язку з невідповідністю призначеного судом покарання ступеня тяжкості кримінального правопорушення та особі обвинуваченого, а саме м'якістю призначеного покарання за ч.1 ст.140 КК. В обґрунтування своїх вимог прокурор зазначає, що при призначенні судом першої інстанції покарання обвинуваченому не взято до уваги той факт, що він раніше притягувався до кримінальної відповідальності, за час проведення досудового розслідування та судового слідства не розкаявся у скоєному, не вживав заходів щодо погашення збитків, заподіяних злочинним діянням. З ухвали, на жаль, не зрозуміло, за що лікар-анестезіолог раніше притягувався до кримінальної відповідальності, але якщо це було пов'язано з неналежним виконанням ним своїх професійних обов'язків, то навіть якщо судимість знята чи погашена, цей факт, враховуючи, що наслідком вчинення останнього злочину є смерть потерпілого, повинен бути підставою призначення максимального покарання, передбаченого санкцією. Однак скарга прокурора задоволена не була. Щодо того, що обвинувачений не розкаявся у вчиненому та не відшкодував збитки, то це, як уже вище зазначалося, пов'язане з тим, що особа не визнає свою вину у вчиненні злочину (скарга до апеляційного суду як раз і подана захисником з метою доведення невинуватості останнього). Наводячи аргументи щодо необхідності посилення покарання, прокурор підсумовує, що «засуджений, знаходячись на волі, продовжує працювати лікарем, тим самим ставлячи життя пацієнтів під загрозу» [10]. Однак збільшення покарання з 1 року і 6 місяців (призначених судом) до двох років позбавлення волі, як того вимагає прокурор, навряд чи змінить ситуацію.

Аналізуючи суспільну небезпечність досліджуваних злочинів та осіб, які їх вчиняють, видом покарання, яке найбільше відповідає його меті, є позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю (позбавлення права займатися лікарською діяльністю). У ч. 1 ст. 140 КК воно передбачене як альтернативне основне. Однак, якщо як основне покарання призначається обмеження волі або позбавлення волі, то позбавлення права займатися

лікарською діяльністю може бути призначене як додаткове на розсуд суду, на підставі ч. 2 ст. 55 КК. Але якщо лікаря визнано винним у тому, що він недбало ставиться до своїх професійних обов'язків, що призвело до тяжких наслідків, то такий лікар не може більше займатися професійною діяльністю і відповідне додаткове покарання в ч.1 ст. 140 КК повинно бути обов'язковим, як і в ч.2. Сумнівними також є й строки такого додаткового покарання – до трьох років. У ч. 1 ст. 55 КК щодо ряду категорій злочинів передбачено значно більші строки додаткового покарання. Так, наприклад, позбавлення права керувати транспортними засобами як додаткове покарання призначається на строк до десяти років. Враховуючи, що злочини передбачені ст. 286 та 140 КК є небезрежними, а також наслідки, заподіяні ними, строк додаткового покарання за ст.140 КК так само може становити десять років.

Абсурдним, враховуючи наведені вище положення щодо суспільної небезпечності злочину та його суб'єктів, виглядає в ч. 1 ст. 140 КК основне покарання у виді виправних робіт, адже воно відбувається за місцем роботи засудженого. Тобто лікар, який недбало ставиться до своїх обов'язків, буде відбувати покарання, працюючи лікарем.

З усього масиву проаналізованої практики застосування заходів кримінально-правового характеру за вчинення кримінальних правопорушень, передбачених ст. 140 КК, призначення покарання з реальним його відбуванням мало місце лише двічі за неналежне виконання професійних обов'язків лікарем, що спричинило смерть неповнолітнього (ч. 2 ст. 140 КК) [11, 12]. Проте, порівнюючи із вироками за вчинення таких кримінальних правопорушень за подібних обставин та наведені мотиви призначення реального відбування покарання та звільнення від відбування покарання з випробуванням, не зрозуміло, чому в одних випадках мало місце звільнення, а в інших - реальне виконання вироку.

Звичайно, застосування заходів кримінально-правового характеру щодо лікарів не завжди обумовлене лише правовими підставами. У цих випадках велике значення мають суспільна думка, адже такі справи час-

то набувають широкого суспільного розголосу, корупційна складова, певні політичні чинники, тому говорити про єдність судової практики в частині призначення покарання у цій категорії справ взагалі не доводиться.

Висновки

Таким чином, аналіз практики застосування заходів кримінально-правового характеру за неналежне виконання професійних обов'язків медичним працівником (ст. 140 КК) дозволив виявити як законодавчі недоліки конструювання санкцій, так і практичні проблеми застосування кримінального закону суддями. З метою уникнення безкарності лікарів через звільнення у зв'язку із закінченням строків давності та встановлення відповідності тяжкості злочинів, передбачених ст. 140 КК, їх реальній суспільній небезпечності, санкції цих норм необхідно змінити таким чином, щоб відповідні кримінальні правопорушення належали до категорії тяжких злочинів. Виправні роботи як вид основного покарання повинні бути виключені із санкції ч. 1 ст. 140 КК, натомість цю санкцію слід доповнити обов'язковим додатковим покаранням до обмеження волі та позбавлення волі у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю. Строк цього додаткового покарання необхідно збільшити до десяти років. Позбавлення права займатися лікарською діяльністю як додатковий вид покарання повинно призначатися у кожному випадку засудження лікаря за ст. 140 КК, оскільки суспільна небезпечність цих злочинів пов'язана саме із недобросовісністю лікарів щодо виконання їх професійних обов'язків або їх недостатньою кваліфікацією. У реальному виконанні обмеження волі або позбавлення волі зазвичай необхідності немає, оскільки поза професійною діяльністю лікарі не становлять небезпеки для суспільства і відповідно не потребують ізоляції. Тому переважно застосування ст. 75 КК у цих випадках є виправданим. Більшість практичних проблем застосування кримінального закону пов'язані з недостатньою кваліфікацією суддів і єдиним шляхом їх подолання може бути лише її підвищення.

Література

1. Судова статистика // URL: <https://court.gov.ua/>; Єдиний реєстр досудових розслідувань // URL: <https://erdr.gp.gov.ua/erdr/erdr.web.system.LoginPage.cls?CSPCHD=003002030000Asc9x2fH4TIgcCKkjwIz3dCyQafoSvmojfOi>
2. Черніков Є.Е. Кримінальна відповідальність за неналежне виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником. Дис. на здобуття ... канд. юрид. наук, 12.00.08. Одеса, 2020. 288с. // URL: https://oduvs.edu.ua/wp-content/uploads/2016/06/Disertatsiya_CHernikova-UE.E..pdf
3. Лизогуб Я. Проблеми кримінальної відповідальності за неналежне виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником (ст. 140 КК). Право України. 2005. №4. С. 85-88 // URL: https://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/4675/Lyzohub_PU_2005_4.pdf?sequence=1&isAllowed=y
4. Вирок Миколаївського районного суду Львівської області від 12 травня 2022 року (Справа №443/284/19, Провадження №1-кп/447/22/22) // URL: <https://reyestr.court.gov.ua>
5. Ухвала апеляційного суду Кіровоградської області від 3 грудня 2014 року (Провадження 11-кп/781/754/14) // URL: <https://youcontrol.com.ua/catalog/court-document/42108172>
6. Вирок Білопільського районного суду Сумської області від 1 жовтня 2021 року (Справа № 573/1021/19, Провадження №1-кп/573/9/21) // URL: <https://reyestr.court.gov.ua>
7. Вирок Рожнятівського районного суду Івано-Франківської області від 17 вересня 2021 року (Справа № 350/1980/20, Провадження № 1-кп/350/83/2021) // URL: <https://reyestr.court.gov.ua>
8. Вирок Кіцманського районного суду Чернівецької області від 5 березня 2021 року (Справа №718/933/20, Провадження №1-кп/718/67/20) // URL: <https://reyestr.court.gov.ua>

9. Вирок Деснянського районного суду м. Чернігова від 6 жовтня 2016 року // URL: <https://reyestr.court.gov.ua>

10. Ухвала Апеляційного суду Кіровоградської області від 3 грудня 2014 року (Провадження 11-кп/781/754/14) // URL: <https://youcontrol.com.ua/catalog/court-document/42108172/>

11. Лікаря Дянькова у Львові засудили до року позбавлення волі // URL: https://tvomisto.tv/news/likarya_dankova_zasudyly_do_roku_pozbavlennya_voli_89512.html

12. На Вінниччині лікарку з Оратова через смерть 5-річної дитини засудили до ув'язнення та зобов'язали відбутися термін // URL: <https://naparise.com/posts/navinnychchyni-likarku-z-oratova-cherez-smert-5-richnoi-dytyny-zasudyly-do-uviaznennia-ta-zoboviazaly-vidbuty-termin>

References

1. Court statistics // URL: <https://court.gov.ua/>; Unified register of pre-trial investigations // URL: <https://erdr.gp.gov.ua/erdr/erdr.web.system.LoginPage.cls?CSPCHD=003002030000Asc9x2fH4TIgcCKkJwIz3dCyQafoSBmojfoi>

2. Chernikov E.E. Criminal liability for improper performance of professional duties by a medical or pharmaceutical worker. Diss. to obtain ... candidate. law Sciences, 12.00.08. Odesa, 2020. 288 p. // URL: https://oduv.edu.ua/wp-content/uploads/2016/06/Disertatsiya_CHernikova-YE.E..pdf

3. Lyzogub Y. Problems of criminal liability for improper performance of professional duties by a medical or pharmaceutical worker (Article 140 of the Criminal Code). Law of Ukraine. 2005. No. 4. P. 85-88 // URL: https://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/4675/Lyzohub_PU_2005_4.pdf?sequence=1&isAllowed=y

4. Verdict of Mykolaiv District Court of Lviv Region dated May 12, 2022 (Case No. 443/284/19, Proceedings No. 1-kp/447/22/22) // URL: <https://reyestr.court.gov.ua>

5. Decision of the Court of Appeal of the Kirovohrad Region dated December 3, 2014 (Proceedings 11-kp/781/754/14) // URL: <https://youcontrol.com.ua/catalog/court-document/42108172>

6. Verdict of Bilopolsky District Court of Sumy Oblast dated October 1, 2021 (Case No. 573/1021/19, Proceedings No. 1-kp/573/9/21) // URL: <https://reyestr.court.gov.ua>

7. Verdict of the Rozhnyativ District Court of the Ivano-Frankivsk Region dated September 17, 2021 (Case No. 350/1980/20, Proceedings No. 1-kp/350/83/2021) // URL: <https://reyestr.court.gov.ua>

8. Verdict of the Kitsman District Court of Chernivtsi Region dated March 5, 2021 (Case No. 718/933/20, Proceedings No. 1-kp/718/67/20) // URL: <https://reyestr.court.gov.ua>

9. Verdict of the Desnyan District Court of Chernihiv dated October 6, 2016 // URL: <https://reyestr.court.gov.ua>

10. Decision of the Court of Appeal of the Kirovohrad Region dated December 3, 2014 (Proceedings 11-kp/781/754/14) // URL: <https://youcontrol.com.ua/catalog/court-document/42108172/>

11. Doctor Dankov was sentenced to a year in prison in Lviv // URL: https://tvomisto.tv/news/likarya_dankova_zasudyly_do_roku_pozbavlennya_voli_89512.html

12. In Vinnytsia, a doctor from Oratov was sentenced to prison for the death of a 5-year-old child and ordered to serve the term // URL: <https://naparise.com/posts/navinnychchyni-likarku-z-oratova-cherez-smert-5-richnoi-dytyny-zasudyly-do-uviaznennia-ta-zoboviazaly-vidbuty-termin>

Nikiforova T.I.

nikiforovat2711@gmail.com

CRIMINAL LAW MEASURES APPLIED FOR IMPROPER PERFORMANCE OF PROFESSIONAL DUTIES BY A MEDICAL WORKER

The purpose of the article is to identify problems in the practice of applying criminal-legal measures for the improper performance of professional duties by a medical worker, related to the shortcomings of the legislative technique in terms of the construction of sanctions of the relevant norms and, on this basis, to develop proposals for their improvement. An analysis of the practice of applying criminal-legal measures for improper performance

of professional duties by a medical worker was carried out: exemption from criminal liability, imposition of punishment, exemption from punishment and its serving. It was established that most often doctors under Art. 140 of the Criminal Code exempt from criminal liability or from punishment in connection with the expiration of the statute of limitations provided for in Art. 49 of the Criminal Code. This is due to the fact that the criminal offenses provided for in Art. 140 of the Criminal Code belong to minor crimes, and due to their specificity, the investigation and consideration of these cases drags on for many years. Quite often, exemption from serving a sentence with probation is also applied to doctors, which is absolutely justified, given that medical workers who improperly perform their professional duties do not pose a danger to society outside their sphere of

activity and do not need isolation from society. Based on the analysis of court practice and taking into account the public danger of criminal offenses, it is proposed to increase their degree of severity to serious crimes. From Part 1 of Art. 140 of the Criminal Code exclude such a basic punishment as correctional labor, instead supplement it with an additional punishment in the form of deprivation of the right to hold certain positions or engage in certain activities. The term of additional punishment in part. 1, 2 Art. 140 of the Criminal Code to increase to 10 years.

Key words: *improper performance of professional duties by a medical worker, criminal-legal measures, sanction, punishment, exemption from serving a sentence.*